

РОЗДІЛ V. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

УДК: 377.1+372.8:377.5

О. В. Гопцій, І. І. Зелена, Н. М. Железнякова

Харківський національний медичний університет

СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ІННОВАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ У МЕДИЧНОМУ ВНЗ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

У статті узагальнено досвід використання сучасних форм організації роботи студентів з використанням кейс-методу на практичних заняттях клінічних кафедр. У процесі використання такої форми роботи здійснюється підготовка майбутніх лікарів до професійної діяльності та формуються навички неперервної освіти, що є вкрай необхідними для висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців.

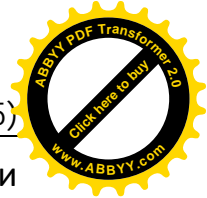
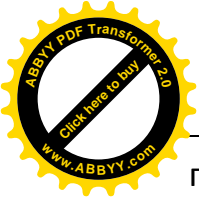
Ключові слова: студент, «покоління NeXt», викладач, кейс-метод, клінічна кафедра, самостійна робота, індивідуальна та групова діяльність.

Постановка проблеми. Інтеграційні процеси, що відбуваються у світовому просторі у всіх галузях людської діяльності, не могли не торкнутися системи вищої освіти. Одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної вищої школи є впровадження принципів Болонської системи в навчальний процес. Важливим напрямом реалізації положень Болонського процесу є демократизація вищої освіти. Вищі навчальні заклади мають діяти відповідно до принципу автономії, який передбачає академічну свободу, право формування освітньої стратегії, вибору власних пріоритетів у навчанні і проведенні наукових досліджень у поєднанні з відповідальністю, яка визначається кінцевим результатом освітньої діяльності – високою кваліфікацією фахівця.

У новій освітній парадигмі той, хто навчається, дедалі більше стає суб'єктом пізнавальної діяльності, а не об'єктом педагогічної дії. Діалогічні відносини викладача і студента визначають основні форми організації навчального процесу, результатом якого стає активна, творча діяльність студента [2; 4; 5].

Мета статті – узагальнити досвід використання сучасних форм організації роботи студентів з використанням кейс-методу на практичних заняттях клінічних кафедр медичних вищих навчальних закладів.

Аналіз актуальних досліджень та виклад основного матеріалу. Для ефективної організації навчального процесу викладачі вишів мають добре усвідомлювати характерні особливості сучасних студентів («покоління NeXt» за М. Л. Тейлором). На жаль, переважна більшість сучасних студентів

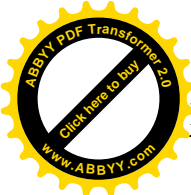

проявляють байдужість до навчання, недисциплінованість. Вони недостатньо часу проводять за підручниками, відчують нудьгу від навчання, часто орієнтовані на розваги, їх важко «розворушити і захопити». Проте незмінним бажанням у них залишається максимальна оцінка за мінімальних зусиль.

Отже, ураховуючи особливості «покоління NeXt» і специфічні риси сьогодення, необхідно переглянути методи і зміст вищої освіти, змінити саму атмосферу навчання з тим, щоб підвищити його ефективність та максимальне сприяння успіху студентів. Мотиваційним фактором студентів до інтенсивної навчальної роботи була і залишається фігура викладача. Він має бути прикладом для студента і як професіонал, і як творча особистість. Його висока місія в навчальному процесі полягає в тому, щоб допомогти студентові розкрити власний творчий потенціал, визначити перспективи свого фахового зростання.

Важливою проблемою навчання є активізація самостійної роботи студента [1]. Серед сучасних технологій і методів навчання останнім часом особливе місце у професійній освіті посідає навчання за кейс-методом. Він орієнтований на самостійну індивідуальну і групову діяльність студентів, в якій студенти отримують комунікативні вміння. Основні цілі кейс-методу полягають в: активізації пізнавальних зусиль студентів, що підвищує ефективність професійного навчання; посиленні мотивації до навчального процесу; відпрацюванні вмінь роботи з інформацією, зокрема вміння самостійного оволодіння додатковою інформацією, необхідною для уточнення ситуації; ухвалення правильного рішення на підставі групового аналізу ситуації; набутті навичок чіткого і точного викладу власної точки зору в усній і письмовій формах, переконливого її відстоювання і захисту; відпрацюванні навичок критичного оцінювання різних точок зору, здійсненні самоаналізу, самоконтролю і самооцінки [3].

Таким чином, використання кейс-методу дозволяє ввести студента у стан інтелектуальної напруги, що ініціює потребу в знаннях, пізнавальний інтерес до навчального матеріалу. Кейс-метод стимулює необхідність застосування методів наукового дослідження, розвиває пізнавальну самостійність і креативні здібності, емоційно-вольові якості, пізнавальну і практичну мотивацію.

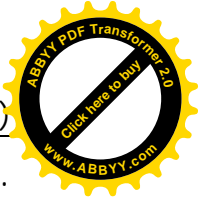
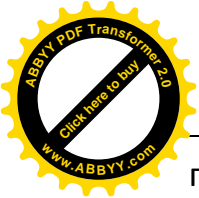
Процес навчання з використанням цього методу є імітацією реальної події, що містить досить адекватне відображення реальної дійсності. Кейс-метод не передбачає значних матеріальних та фінансових витрат і разом з тим уможливорює варіативність навчання. Сутність кейс-методу полягає в тому, що навчальний матеріал подається студентам у вигляді проблем (кейсів), а знання отримуються в результаті цілеспрямованої активної і творчої роботи: самостійного здійснення діагностичного пошуку, збору необхідної інформації, її різнобічного аналізу, висунення гіпотези, формулювання висновків, перевірки одержаних результатів.

Кейс-метод можна використати під час фахової підготовки студентів на клінічних кафедрах. У процесі вивчення теми, яка не передбачає курацію хворих, основна частина замінюється розв'язання типової ситуаційної задачі, що охоплює великий фрагмент певної теми. На ознайомлення із завданням відводиться десять хвилин. У подальшому, у процесі усного розбору теми, обговорюється вирішення запропонованої ситуаційної задачі, що можна доповнити проведенням заходів, спрямованих на засвоєння практичних навичок з дисципліни.

Проте в умовах переходу до нових освітніх стандартів, не можна недооцінювати важливе місце співпраці студентів із хворими під час вивчення матеріалу на клінічних кафедрах. Останнє дозволяє всім студентам повністю осмислити і засвоїти навчальний матеріал. Адже відповідно до закономірностей людського сприйняття людина запам'ятовує 10% того, що їй говорять, 50% того, що вона бачить, і 90% того, що вона робить самостійно. У процесі курації тематичного хворого студент має змогу вдосконалити комунікативні навички, навчитися працювати спільно і самостійно.

У цьому контексті раціональною є організація основної частини заняття шляхом формування з групи чотирьох підгруп по п'ять студентів у кожній. Залежно від змісту теми заняття кожна підгрупа відправляється на курацію хворих. На цьому етапі як помічники викладача залучаються лікарі-інтерни та клінічні ординатори, заздалегідь поінформовані про тему заняття.

Після закінчення курації відбувається обговорення кожного клінічного випадку, до якого залучається вся група. При цьому питання до дискусії пропонують студенти інших підгруп. На питання відповідає передусім основний доповідач, разом з тим викладач має поступово залучити до

процесу пошуку відповіді всю підгрупу, що спілкувалася з цим пацієнтом. Завершивши обговорення, викладач підбиває підсумки за темою заняття. Наприкінці основної частини проходить підсумкове тестування з використанням тестів першого і другого рівнів складності.

Оцінка за практичне заняття складається з кількості балів за усну відповідь, за засвоєні практичні навички та за підсумкове тестування. Тим самим реалізується одна з вимог Болонського процесу, а саме стовідсоткова атестація студентів на кожному занятті.

Висновки. Таким чином, застосування кейс-методу створює умови, необхідні для ефективної організації і здійснення самостійної роботи студентів: поступовість та різноманітність введення різних видів самостійної роботи; проведення викладачем регулярних консультацій у різних режимах; навчання студентів техніки та прийомів самоконтролю; обов'язковий систематичний контроль виконуваних видів самостійної роботи студентів з боку викладача.

ЛІТЕРАТУРА

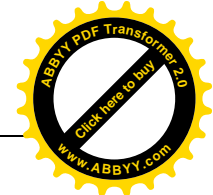
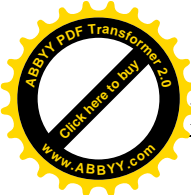
1. Алханов А. Самостоятельная работа студентов / А. Алханов // Высшее образование в России. – 2005. – № 11. – С. 86–89.
2. Дмитриченко Н. Ф. Болонский процесс: принципы едины, пути реализации различны / Н. Ф. Дмитриченко // Сучасна освіта. – 2007. – № 11. – С. 10–12.
3. Методичні рекомендації з підготовки до ліцензійних інтегрованих іспитів «КРОК 1» і « КРОК 2» (для студентів) / [Москаленко В. Ф., Яворський О. П., Цехмістер Я. В. та ін.] – К. : НМУ, 2007. – 14 с.
4. Пίδαев А. В. Болонский процесс в Европе. Что это такое и нужен ли он в Украине? Возможна ли интеграция медицинского образования Украины в Европейское образовательное пространство? / А. В. Пίδαев, В. Г. Передерий. – Одесса: Одес. гос. мед. ун-т, 2004. – 192 с.
5. Степко М. Ф. Проблемы вищої освіти в контексті Болонського процесу / М. Ф. Степко // Педагогіка і психологія. – 2008. – № 1. – С. 75–81.

РЕЗЮМЕ

Е. В. Гопций, И. И. Зеленая, Н. М. Железнякова. Современные организационно-методические инновации преподавания в медицинском ВУЗе в условиях кредитно-модульной системы.

В статье обобщен опыт использования современных форм организации работы студентов с использованием метода кейса на практических занятиях клинических кафедр. При использовании такой формы работы осуществляется подготовка будущих врачей к профессиональной деятельности и формируются навыки непрерывного образования, которое является крайне необходимым для высококвалифицированных конкурентоспособных специалистов.

Ключевые слова: студент, «поколение NeXt», преподаватель, кейс-метод, клиническая кафедра, самостоятельная работа, индивидуальная и групповая деятельность.

SUMMARY

O. Goptsi, I. Zelena, N. Zheleznyakova. Modern organizational and methodological innovations of medical high school teaching in conditions of the credit module system.

The article summarizes the experience of using modern forms of student's organization with the help of case-method on the practical lessons in clinical departments. Using this form of student's organization prepares future doctors for the profession and forms skills of lifelong learning that is essential for highly qualified competitive professionals.

Key words: student, «Generation NeXt», teacher, case-method, clinical department, independent study, individual and group activities.

УДК 371.315.6–057.875:371.134:340

Ю. А. Деркачов

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІЗ ПРАВОЗНАВСТВА

У статті розглянуто можливості ефективного використання проблемних методів навчання у процесі професійної та загальнокультурної підготовки майбутніх педагогів з метою гуманізації суспільно-економічних відносин, формування високоморальних життєвих орієнтирів особистості, рівень яких повинен забезпечити соціально-педагогічні потреби суспільства в умовах реалізації Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті.

Ключові слова: *проблемно-пошукові методи навчання, активізація інтелектуальної діяльності, інновації, творча самореалізація, мозковий штурм, дискусії, круглий стіл, ігрові методи.*

Постановка проблеми. У період становлення та зміцнення суверенної демократичної правової держави й громадянського суспільства в Україні побудова національної системи освіти передбачає новий підхід до професійної підготовки кадрів, зокрема майбутніх учителів, яка повинна відповідати сучасним суспільним потребам і світовим стандартам.

Досягнути цей рівень неможливо без новітніх технологій, де проблемні методи навчання є одними з найважливіших, тому що саме вони спонукають зацікавлено самотійно й творчо вирішувати питання, які на кожному кроці зустрічаються майбутнім учителям під час засвоєння значних обсягів наукової інформації.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідженню проблем використання окремих проблемно-пошукових методів присвячені праці науковців Ю. Бабанського, С. Вітвицької, Т. Добриніної, Л. Доненко, О. Катеруши та ін. [1; 2; 3; 4; 5], сутність яких полягає в розумінні